

Dažnai kalbama apie profesijų ir darbo vietų pokyčius – ar tai girdi šalies darbingo amžiaus gyventojai? Kokios nuostatos ir patirtys vyrauja, kas trukdo mokytis, kokios mokymosi priežastys – į šiuos klausimus atsako Užimtumo tarnybos užsakymu atlikta „Vilmorus“ Lietuvos gyventojų mokymosi (ne)motyvacijos apklausa .

Tyrimas parodė, kad dauguma (74,7 proc.) apklaustųjų mokymąsi visą gyvenimą vertina palankiai. Tačiau nepaisant to, per pastaruosius penkerius metus kvalifikaciją kėlė – mokėsi, lankė kursus ar pan. tik kas trečias apklaustasis (34,1 proc.). Net du trečdaliai (65,9 proc.) apklaustųjų per šį laikotarpį iš viso nesimokė.

„Tyrimas atskleidė paradoksalią situaciją. Mokymosi ir kvalifikacijos kėlimu nesirūpina ir apie tai negalvoja didžioji dalis apklaustų darbingo amžiaus gyventojų – tiek dirbančių, tiek nedirbančių. Tai kelia susirūpinimą, kai visuose sektoriuose vyksta pokyčiai, automatizuojamos darbo vietos, dirbtinis intelektas keičia darbuotojus, o žmonės pasyvūs dėl tolesnės karjeros ir galvoja, kad tai jų nelielia“, – pabrėžė Užimtumo tarnybos direktorė Inga Balnanosienė. – „Iš esmės tokią tendenciją matome ir analizuodami darbo ieškančiųjų profilį – kuo žemesnės žmogaus kompetencijos, tuo mažesnė motyvacija keisti savo situaciją“.

Daugiausiai per pastaruosius metus mokėsi jaunimas (41 proc.), taip pat turintys aukštąjį išsilavinimą asmenys (52,2 proc.), vilniečiai (44,6 proc.), gaunantys didesnes pajamas (42,7 proc.), užimantys vadovaujančias (75,7 proc.) ar specialistų / tarnautojų (48,2 proc.) pareigas ir verslininkai (45,8 proc.).

Vyresnio amžiaus žmonės mažiausiai kėlė kvalifikaciją – tarp perkopusių 60-metį buvo tik 21 proc., šiek tiek daugiau 50-59 metų grupėje – 28,7 proc. Vėlgi prie aktyviausių 30-39 metų apklaustieji – 37,8 proc. ir 40-49 metų – 38,2 proc.

Nekvalifikuoti darbininkai tarp besimokančių sudarė 10,2 proc., namų šeimininkės – 20 proc., kvalifikuoti darbininkai – 22,7 proc., o ilgiau nei vienerius metus nedirbantys asmenys – 15 proc.

Net kas antras (50, proc.) kėlęs kvalifikaciją nurodė, kad tai buvo vienkartinis atvejis, t. y. per 5 metus kvalifikaciją kėlė vieną kartą.

Artimiausiu metu dauguma respondentų – net 76,5 proc. neketina mokytis. Šiuo metu apie mokymosi galimybes svarsto kas ketvirtas apklaustasis (23,5 proc.).

Mokytis ketina daugiau jaunesnio 18-39 metų amžiaus asmenys (30,5 proc.). Labiau apie mokymus galvoja ir turintys aukštąjį išsilavinimą – 36 proc., vadovai – 54,1 proc., verslininkai – 33,3 proc., bedarbiai ir laikinai nedirbantys asmenys sudaro 35,5 proc.

Šešiasdešimtmečiai mažiausiai linkę mokytis (14,7 proc.), taip pat nekvalifikuoti (10,2 proc.) ir kvalifikuoti darbininkai (13,7 proc.). Pastarosios grupės pirmauja ir tarp mažiausiai besimokiusių pastaraisiais metais.

Respondentų atsakė, kokios priežastys ir motyvai skatintų mokytis. Svarstantys apie mokymosi galimybes dažniausiai teigė norintys tobulėti – 38,8 proc., gauti didesnę darbo užmokestį – 37,5 proc., kilti karjeros laiptais – 32,8 proc.

Dėl naujos profesijos ar kvalifikacijos įgijimo mokytusi 30,8 proc. apklaustųjų. Technologinės naujovės skatina mokytis ketvirtadalį (23,9 proc.), galimybės vystyti verslą – 22,7 proc. asmenų.

Todėl, kad darbdavys reikalauja kelti kvalifikaciją mokytusi 17,7 proc. respondentų. Dalis (11,4) apklaustų žmonių sakė, kad darbdavys mokymus naudoja kaip skatinimo priemonę. Dar 6,4 proc. asmenų teigė, kad Užimtumo tarnyba siūlo jiems mokymus.

I. Balnanosienės teigimu, mokytis skatina skirtingi motyvai – štai moterys mokymosi priežastimis dažniau įvardijo norą tobulėti ir plėsti akiratį, vyrai siekia didesnio darbo užmokesčio. „Akivaizdu, kad vyresni respondentai mažiau mokymąsi sieja su karjeros galimybėmis – jų dažniausiai nurodytas mokymosi motyvas yra tobulėjimas ir gera savijauta („patinka mokytis“), kai tuo tarpu 30-49 metų žmonės dažniausiai mokymosi priežastimi vardijo galimybes gauti didesnę darbo užmokestį“, sakė Užimtumo tarnybos vadovė.

Populiariausios mokymų sritys – IT sritis (programavimas ir kt.) (8,1 proc.), apskaita ir finansai (16,1 proc.), užsienio kalbos (15,4 proc.), verslo kūrimas ir vystymas (14 proc.). Vyrus labiau domina IT srities, verslo kūrimo ir vystymo bei darbo su gamybos įrenginiais mokymai, o moteris – apskaitos ir finansų bei užsienio kalbų mokymai.

Vienas svarbiausių tyrimo klausimų – kokios kliūtys trukdo darbingo amžiaus šalies gyventojams mokytis ir kelti kvalifikaciją. Atsakymai gana pragmatiški ir paprasti. Neturi noro ir poreikio net 38,9 proc. apklaustųjų. Laiko stoką nurodė 34,4 proc.

Poreikio mokytis nebuvimą dažniau įvardijo vyresni respondentai (vyresni nei 60 metų – 55,9 proc., 50-59 m. – 48 proc.), laiko stoką – trisdešimtmečiai (30-39 m. – 42 proc.). Tarp vyrų – daugiau neturinčių noro mokytis, tarp moterų – neturinčių laiko.

Beveik pusė (47,8 proc.) svarstančių apie mokymosi galimybes prioritetą teiktų trumpiems intensyviems kursams. Kas ketvirtas (26,1 proc.) norėtų ilgų kursų su praktine dalimi, dar ketvirtadaliui (26,1 proc.) trukmė nėra svarbi.

Didelę mokymosi kainą kliūtimi įvardijo septintadalis (14,3 proc.). Kas aštuntas-devintas norintis mokytis neranda tinkančių mokymų (11,7 proc.) arba mano, kad kursai nedidins įsidarbinimo galimybių (11,4 proc.). Kas dešimtas mokymosi kliūtimi nurodė darbdavius, kurie nesudaro sąlygų mokytis. Informacijos trūkumu skundėsi 4,9 proc.

Daugiau nei trečdalis apklaustų bedarbių (37,1 proc.) nemato poreikio mokytis, kas šeštas-septintas teigia mokytis neturįs laiko (15,3 proc.), kas penkto netenkina mokymosi kursų paklausa, t. y. neranda tinkančių ar dominančių kursų (20,2 proc.).

Pasak I. Balnanosienės, gyventojų požiūris į persikvalifikavimą itin aktualus Užimtumo tarnybai, siekiančiai klientų didesnio išitraukimo įgyjant naujų kvalifikacijų ir kompetencijų: „Tai leis kryptingiau dirbti su darbo ieškančiais žmonėmis pagal amžiaus grupes, jų turimas kompetencijas ir poreikius“.

Stiprindama gyventojų profesinio pasirinkimo galimybes, šiemet visoje šalyje Užimtumo tarnyba atidaro 14 regioninių karjeros centrų „Karjeras“ (jau veikia 8), kuriuose ir be registracijos gali kreiptis įvairaus amžiaus žmonės – nuo jaunimo iki sulaukusių pensijos, norintys išsirinkti tinkamą profesiją ar keisti veiklos profilį. „Karjeras“ apjungia savivaldos, mokyklų ir socialinių bei verslo partnerių profesinio orientavimo veiklas – karjeros ugdymo, profesinio veiklinimo, konsultavimo bei informavimo.

Užimtumo tarnybos inicijuotą apklausą „Vilmorus“ vykdė 2024 m. vasario 8 d. – kovo 23 d. „Vilmorus“ atliktoje reprezentatyvioje Lietuvos gyventojų mokymosi (ne)motyvacijos apklausoje dalyvavo 1275 darbingo amžiaus 18-64 metų šalies gyventojai. Interviu dalyvavo 9,7 proc. tuo metu nedirbantys asmenys (8,7 proc. registruoti Užimtumo tarnyboje).

Apklausti buvo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Tauragės r., Rokiškio r., Utenos r., Švenčionių r., Telšių r., Mažeikių r., Raseinių r., Ukmergės r., Molėtų r., Kaišiadorių r., Varėnos r., Klaipėdos r., Jurbarko r., Kupiškio r., Vilkaviškio r., Lazdijų r., Šiaulių r., Kauno r., Akmenės r., Radviliškio r., Prienų r., Kretingos r., Plungės r., Jonavos r., Kėdainių r., Kalvarijos, Pagėgių, Marijampolės, Palangos, Rietavo, Druskininkų, Visagino ir Elektrėnų savivaldybių gyventojai. Tyrimas vyko 35 miestuose ir 47 kaimuose.

